



FORSSAN OJALANMÄEN OSAYLEISKAAVA-ALUEEN LIITO-ORAVASELVITYS JA LUONTOARVOJEN PERUSSELVITYS



Pensastasku pesii Ojalanmäen alueella 2 parin voimin





Sisältö

1. Johdanto.....	3
2. Aineisto ja menetelmät.....	3
3. Tutkimusalue	3
4. Tulokset.....	4
5. Liito-oravan uhanalaisuus ja suojelustatus.....	9
5.1. Aineisto ja menetelmät.....	9
5.2. Tutkimusalue ja tulokset	10
6. Pesimälinnustoselvitys.....	10
6.1. Alueella pesivät Lintudirektiivin liitteen I pesimälajit.....	10
6.2 Alueella pesivät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2001) mainitut lintulajit	11
7. Yhteenveto	11
8. Lähteet ja kirjallisuus.....	12
9. Liitteet.....	13



1. Johdanto

Forssan kaupunki tilasi huhtikuussa 2010 Suomen Luontotieto Oy:ltä liito-oravaselvityksen ja luontoarvojen perusselvityksen, joka koski Forssan kaupungin pohjoispuolella sijaitsevaa Ojalanmäen osayleiskaava-aluea. Maankäyttö- ja rakennuslain vaatimukset täyttävää selvitystä käytetään alueen kaavoituksen tausta-aineistona. Vaikka työ on osayleiskaavatasoinen, sen tarkkuus riittää asemakaavatasoiseen tarkasteluun.

2. Aineisto ja menetelmät

Inventointialueelta (karttaliite 1) selvitettiin Luonnonsuojelulain tarkoittamat suojeltavat luontotyytit (Luonnonsuojelulaki 1996/1096, 29§), Metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt (1996/1093, 10§) ja Vesilain suojelemat pienvesikohteet (Vesilaki 1961/264, 15a § ja 17a §). Inventointi toteutettiin Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohjeen (Pääkkönen 2000) mukaisesti. Alueelta etsittiin putkilokasvien lisäksi myös muuta uhanalaislajistoa kuten kääpäseniä ja puiden runkojen ja kallioseinämien epifyytilajistoa. Alueen pesimälinnustosta inventoitiin vain arvokkaimmat EU:n Lintudirektiivin liitteen I mukaiset lajit sekä kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi 2001) mainitut lintulajit. Luontotyyppi- ja kasvillisuus selvitys tehtiin touko- elokuun välisenä aikana. Pesimälinnusto kartoitettiin touko- kesäkuussa tehdyillä kahdella maastoinventoinnilla. Linnustoseelvitys tehtiin kahden käyntikerran kartoituslaskentamenetelmällä (Koskimies 1988), siten että koko alue kuljettiin kahdesti läpi. Alueen liito-oravaselvitys tehtiin 11.5 tehdyllä maastokäynnillä jätöshavaintomenetelmää käyttäen. Inventoinnin yhteydessä etsittiin liito-oravan jätöksiä suurempien kuusten ja lehtipuiden tyviltä. Maastotöistä vastasivat FM, biologi Jyrki Oja ja Satu Oja Suomen Luontotieto Oy:stä. Raportin taittoi Eija Rauhala (tmi Eija Rauhala). Selvityksessä käytetyn karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömmme.

Ennen maastoinventointia selvitettiin onko alueelta olemassa aiemmin julkaistua luontotietoa. Selvitystä varten käytiin läpi aluetta koskevat kirjallisuustiedot. Forssan alueelta on tehty ainakin Konikallion alueelta erinäisiä liito-oravaselvityksiä liittyen maa-aineksen ottoon alueella. Forssan kaupungin eteläosasta Kiimassuon alueelta on tehty systemaattinen liito-oravaselvitys (Suomen Luontotieto Oy 2008). Ojalanmäen osayleiskaava-alueelta ei ole aiemmin tehty systemaattista luontoseelvitystä, mutta aluetta on ehkä selvitetty muiden selvitysten yhteydessä.

3. Tutkimusalue

Nyt inventoitu Ojalanmäen osayleiskaava-alue sijaitsee Forssan kaupungin pohjoispuolella keskustasta pohjoiseen lähtevän Tampereentien varrella. Alue jakautuu Tampereentien molemmin puolin. Inventointialue rajautuu pohjoisosiltaan metsämaastoon ja peltoihin, itäosiltaan paikallistielle, eteläosiltaan asutukseen ja hautausmaa-alueeseen sekä länsiosiltaan metsään. Inventointialueen poikki kulkee Tampereentie. Kasvimaantieteellisesti alue sijaitsee eteläboreaalaisella vyöhykkeellä. Tämän vyöhykkeen metsätyypit muodostavat suomalaisessa metsäkasvillisuuden luokittelussa perussarjan, johon muiden kasvillisuusvyöhykkeiden eri tyyppejä verrataan. Eteläboreaalinen vyöhyke on osa pohjoista havumetsävyöhykettä ja sille ominaista ovat jalot lehtipuut sekä lehdot. Ilmastoltaan suotuisin ja kasvistoltaan rikkain osa on eteläboreaalaisella vyöhykkeellä Lounaismaa eli ns. valkovuokkovyöhyke, johon myös Forssan seutu kuuluu. Eteläboreaalaisella vyöhykkeellä sijaitsee myös Etelä-Hämeen lehtokeskus. Ojalanmäen kaava-alue on pääosin kallioista metsämaastoa ja alueen metsät ovat suurimmaksi osaksi talouskäytössä. Alueen länsiosassa on pieni lehtomainen alue, mutta muuten inventointialue on pääosin havupuuvältaista tuoretta kangasmetsää, joka on paikoin hakkuiden ja taimikoiden kirjavoimaa. Alueen kalliit ovat puustoisia ja sammalpeitteisiä, eikä var-



sinaisia kallioketoja kohteella esiinny. Suot puuttuvat alueelta kokonaan. Inventointialueen itäpuolella on jonkin verran hieman varttuneempaa metsää ja inventointialueen länsipuolella on yksi hieman varttuneempaa kuusta kasvava metsäkuvio.

4. Tulokset

Koko inventointialue kuljettiin systemaattisesti läpi jalkaisin. Alue jaettiin pinnanmuotojen ja kasvillisuustyypin perusteella 10 erilliseen lohkoon, joista tehtiin kasvillisuuden yleiskuvaus. Kuvauksessa selvitettiin alueen putkilokasvilajiston valtalajit, mahdollinen vaateliaampi lajisto sekä muut luontoarvot. Viljelykäytössä olevia peltoja sekä talojen pihapiirejä ei inventoitu. Asutuksen ja rakennusten ympärillä olevat metsäkuviot inventoitiin liito-oravan esiintymisen selvittämiseksi.

Lohko 1

Alueella on melko nuorta sekametsää, jossa mänty (*Pinus sylvestris*) ja kuusi (*Picea abies*) vuorottelevat valtapuina. Havupuiden joukossa esiintyy yksittäisiä rauduskoivuja (*Betula pendula*). Aluspuustoon kuuluu hieskoivua (*Betula pubescens*), rauduskoivua, pihlajaa (*Sorbus aucuparia*) sekä kuusta. Pensaskerros kohteella on paikoin hyvin tiheää. Metsätyyppi alueella on mustikkatyyppin tuoretta kangasta. Aluskasvillisuuden valtalajistoon kuuluu mustikka (*Vaccinium myrtillus*), puolukkaa (*Vaccinium vitis-idaea*), metsälauhaa (*Deschampsia flexuosa*), kevätpiippoa (*Luzula pilosa*), metsälvejuurta (*Dryopteris carthusiana*), oravanmarjaa (*Maianthemum bifolium*), käenkaalia (*Oxalis acetosella*) sekä metsäkortetta (*Equisetum sylvaticum*). Muusta lajistosta mainittakoon sarjatalvikki (*Chimaphila umbellata*). Alueen länsiosa on rehevempää ja lehtipuuvaltaisempaa. Puustoon kuuluu haapaa (*Populus tremula*), raitaa (*Salix caprea*) ja rauduskoivua. Aluspuustossa esiintyy muutama harmaaleppä (*Alnus incana*). Pensaskerroksen lajistoon kuuluu vadelmaa (*Rubus idaeus*), tuomea (*Prunus padus*) sekä punaherukkaa (*Ribes rubrum*). Aluskasvillisuuden lajisto on melko rehevää ja hieman lehto-



Metsälakikohde. Lakkikallio



maista. Aluskasvillisuuden putkilokasvilajistoon kuuluu mm. karhunputki (*Angelica sylvestris*), koiranputki (*Anthriscus sylvestris*), metsäalvejuuri, oravanmarja, käenkaali, nurmitädyke (*Veronica chamaedrys*), aitovirna (*Vicia sepium*), poimulehti sp. (*Alchemilla* sp.), suo-orvikki (*Viola palustris*), sudenmarja (*Paris quadrifolia*), metsäkurjenpolvi (*Geranium sylvaticum*) sekä kevätlinnunherne (*Lathyrus vernus*). Aluetta on paikoin ojitettu sekä puustoa on harvennettu. Kohteella esiintyy jonkin verran vaahteran (*Acer palatanoides*) taimia. Ojien reunamilla esiintyy metsäkastikkaa (*Calamagrostis arundinacea*). Alueella kulkee aita.

Lohko 2

Lehtipuuvaltaisen alueen jälkeen metsä muuttuu mäntyvaltaisemmaksi kangasmetsäksi. Mäntytien joukossa esiintyy jonkin verran nuoria kuusia. Aluspuustoon kuuluu runsaasti taimivaiheen ohittaneita kuusia. Havupuiden joukossa on niukasti lehtipuiden taimia. Metsätyyppi kohteella vaihtelee mustikkatyyppin tuoreesta kankaasta puolukkatyyppin kuivaksi kankaaksi. Aluskasvillisuuden lajiston on melko tavanomaista ja valtalajisto muodostuu mustikasta, puolukasta, metsätähdestä (*Trientalis europaea*), metsälauhasta ja oravanmarjasta. Muusta lajistosta mainittakoon kultapiisku (*Solidago virgaurea*). Aivan alueen länsiosassa on kenttäalue, josta on kuorittu kariketta. Kentälle on istutettu männyntaimia ja alueen puustoa on harvennettu. Alueella on ampumarata ja kohteella risteilee ulkoilupolkuja. Alueen pohjoisosassa on pienialainen haapaa kasvava alue. Alueen valtuustoon kuuluu kookkaita haapoja sekä nuorta harmaaleppää. Aluskasvillisuus on paikoin hyvin heinävaltaista ja valtalajistoon kuuluu metsälauhaa, nurmilauhaa (*Deschampsia cespitosa*), tesmaa (*Millium effusum*) sekä metsäkastikkaa. Muusta lajistosta mainittakoon kultapiisku, särmäkuisma (*Hypericum maculatum*), metsäorvokki (*Viola riviniana*) sekä riidenlieko (*Lycopodium annotinum*). Aluskasvillisuuden joukossa esiintyy tammen (*Quercus robur*) sekä vaahteran taimia.



Lohkon 2 haavikkoa



Lohko 3

Alueen pohjoisosa on havupuuvaltaista nuorta sekametsää. Puusto muodostuu männystä, kuusesta sekä raudus- ja hieskoivusta. Pensaskerros on paikoin melko tiheää ja muodostuu lähinnä lehtipuiden taimista. Metsätyyppi alueella on mustikkatyyppin tuoretta kangasta ja aluskasvillisuuden lajisto on tavanomaista tuoreen kankaan lajistoa. Pensaskerroksen lajistoon kuuluu jonkin verran katajaa (*Juniperus communis*). Alueen länsiosassa puusto on harvempaa ja mäntyvaltaisempaa. Lohko rajautuu lännessä hakkuualueeseen. Alueen eteläosassa puusto on samanlaista nuorta sekametsää kuin pohjoisosassakin. Tavanomaisen metsälajiston lisäksi aluskasvillisuuden lajistoon kuuluu näillä kohdin jokapaikansaraa (*Carex nigra*), korpikastikkaa (*Calamagrostis purpurea*), rätvänää (*Potentilla erecta*) sekä pihatatarta (*Polygonum aviculare*). Alueella kulkevalla polulla esiintyy runsaasti suo-orvokkia. Alueen keskiosassa oleva kallioalue on puustoinen sekä sammal- ja jäkäläkasvuston peittämää. Avokalliota ei kohteella esiinny eikä alueella ole kallioketoja. Alueella on jonkin verran lahoppua tuulenkaatoina sekä hakkuutähteinä.

Lohko 4

Lohkon itäosassa on keski-ikäistä kuusivaltaista sekametsää. Pensaskerros puuttuu alueelta lähes kokonaan. Maapohja on kosteaa ja sammalpeitteistä. Metsätyyppi alueella on mustikkatyyppin tuoretta kangasta ja kallioiden rinteillä puolukkatyyppin kuivaa kangasta. Alueen kalliot ovat puustoisia eikä kallioketoja kohteella esiinny. Alueen itäosassa puusto on hieman varttuneempaa kuusikkoo. Aluskasvillisuus on näillä kohdin varjostuksen vuoksi melko niukkaa. Maapohja on lähes kokonaan yhtenäisen sammalkasvuston peittämää. Lohkon poikki kulkee oja, joka on kuivunut. Metsätyyppi kohteella on mustikkatyyppin tuoretta kangasta. Aluskasvillisuuden lajisto on tavanomaista, mutta ojan varrella esiintyy paikoin runsaasti hiirenporrasta (*Athyrium filix-femina*). Kuusikon ja Tampereentien välinen alue on harvennettua sekametsää, jossa suurin osa varttuneesta puustosta on poistettu. Valtapuusto muodostuu kuusesta, raudus- ja hieskoivusta sekä männystä. Pensaskerrossessa esiintyy harmaaleppää, haapaa, pihlajaa ja hieskoivua. Alueen pohjoisosa on hyvin pusikoitunutta ja paikoin lähes läpitukenematonta. Tien varren puustoon kuuluu kiiltopajua, tuhkapajua (*Salix cinerea*), hieskoivua sekä harmaaleppää. Aluskasvillisuus on lohkon pohjoisosassa pioneirilajien dominoimaa. Aivan peltotien varrella aluskasvillisuudessa lajistoon kuuluu karhunköynnöstä (*Calystegia sepium*). Peltotien varrelle on läjitetty maata sekä puutarhajätettä. Lohkon alueella on jonkin verran lahoppua, lähinnä alueen länsiosassa, pystykeloina sekä muutamia maakeloja ja tuulenkaatoja.

Lohko 5

Alueen itäosaa hallitsee sarkaojapeltto, joka on lähinnä joutomaana. Lohkon länsiosa on taimettunutta hakkuualueita, jossa aluskasvillisuus muodostuu hakkuiden jälkeisestä pioneerivaiheen lajistosta. Vaateliaampaa putkilokasvilajistoa ei lohkolla esiinny, eikä alueella ole merkittäviä luontoarvoja.

Lohko 6

Lohko sijoittuu Tampereentien itäpuolelle. Lohkon länsiosassa on viljelykäytössä olevaa pelttoa. Pellon reunalla on kapea-alainen hieman varttuneempi sekametsäkuvio. Puustoon kuuluu kuusta, mäntyä, rauduskoivua sekä haapaa. Aluspuustossa on lähinnä nuoria lehtipuita. Lohkon poikki kulkee metsäoja. Aluskasvillisuuden lajisto on tavanomaista tuoreen kankaan lajistoa ja paikoin metsäimmarre (*Gymnocarpium dryopteris*) ja metsäalvejuuri muodostavat laajempia kasvustoja. Metsäojan reunoilla esiintyy ahomansikkaa (*Fragaria vesca*) sekä hiirenporrasta. Metsäojan itäpuolella puusto muuttuu varttuneeksi kuusikoksi. Metsätyyppi alueella on lähinnä käenkaali-mustikkatyyppin tuoretta kangasta. Aluskasvillisuuden valtalajisto koostuu mustikasta, oravanmarjasta, käenkaalista, metsätähdestä sekä metsäalvejuuresta. Muusta lajistosta mainittakoon riidenlieko. Alue jatkuu samanlaisena pohjoiseen mentäessä, mutta kuusten joukossa esiintyy myös rauduskoivua. Lohkon pohjoisosassa on kallio, joka on kauttaaltaan puustoinen eikä avokalliota esiinny. Alueella ei myös ole kallioketoja. Aluetta on näillä kohdin harvennettu ja kohteella on paikoin hakkuutähteitä. Maapohja alueella on kauttaaltaan sammalpeitteinen. Aluskasvillisuuden lajistosta mainittakoon näillä kohdin sarjatalvikki. Muuten lajisto on tavanomaista eikä vaateliaampaa putkilokasvilajistoa alueella esiinny.



Lohko 7 Metsälain 10 § mukainen erityisen tärkeä elinympäristö.

Lakkikallio

Alueella on selvärajainen ja jyrkkärinteinen kallioalue. Kallion eteläreunalla on näyttävää tiikusammalpintaa ja kalliojyrkänne. Kallion pohjoispuolella on hieman pienempi jyrkänne. Kallio on harvapuustoinen ja lakialueella on avokalliota. Varsinaista kalliokettoa ei kohteella esiinny. Alueen putkilokasvilajistoon kuuluu ahusolaheinää (*Rumex acetosella*), metsälauhaa sekä kallioimarretta (*Polypodium vulgare*). Lakkikalliota ympäröivä puusto on tasaikäistä ja tasakokoista sekametsää, jossa kuusi ja mänty ovat valtapuina. Alueen puustoa on harvennettu ja pensaskerros puuttuu lähes kokonaan. Aluskasvillisuuden lajistoon kuuluu mm. mustikka, metsämitikka (*Melampyrum sylvaticum*), puolukka, oravanmarja sekä metsälauha. Alueen poikki kulkee metsäoja ja alueella risteilee polkuja. Läheisen asutuksen vuoksi maasto on paikoin hyvin kulunutta. Lakkikallion alue on kuitenkin melko hyvin säilynyttä.

Lohko 8

Koko lohko on eriaisteisten hakkuiden ja taimikon kirjavoimaa. Lohkon eteläosassa on viljelykäytössä olevaa peltoa ja pellon reunametsä nuorta, harventamatonta taimikkoo. Alueen länsireunalla on nuorta mäntyvaltaista sekametsää. Metsätyyppi alueella on mustikkatyypin tuoretta kangasta ja maapohja on paikoin melko kostea. Aluskasvillisuuden lajisto on tavanomaista. Vaateliaammasta lajistosta mainittakoon kohteella esiintynyt tammen taimi. Lohkon pohjoisosa on rinteeseen sijoittuvaa harventamatonta sekametsää. Alueen keskiosassa puusto on hieman varttuneempaa, mänty-kuusivaltaista sekametsää. Aluspuustoon kuuluu hies- ja rauduskoivua sekä nuoria havupuita. Alueen kalliot ovat puustoisia ja pienialaisia eikä avokallioita alueella esiinny. Lohko rajautuu itäosiltaan sähkölinjaan.

Lohko 9

Alueen pohjoisosassa suurin osa on rinteeseen sijoittuvaa taimikkoo ja taimettunutta hakkuu- aluetta aina itäosassa olevaan asutukseen asti. Alueen keskiosassa on harvennettua, tasaikäistä ja tasakokoista nuorta havumetsää, jossa valtapuuna on mänty. Mäntyjen seassa kasvaa



Yleiskuva lohkolta 8



yksittäisiä kuusia. Pensaskerros puuttuu kokonaan. Metsätyyppi alueella on puolukkatyyppin kuivaa kangasta, joka vaihettuu etelään mentäessä mustikkatyyppin tuoreeksi kankaaksi. Aluskasvillisuuden valtalajistossa vuorottelevat tavanomaiset metsälajit sekä hakkuun jälkeinen pioneerivaiheen lajisto. Vaateliaampaa putkilokasvilajistoa ei alueella esiinny.

Lohko 10

Alueella on hieman kosteampi notkelma, jossa puusto on hieman varttuneempaa kuusikkoa. Alue on lähes korpimaista. Maapohja on kosteaa ja kauttaaltaan kangasrahkasammal (*Sphagnum capillifolium*) kasvuston peittämää. Aluskasvillisuus kohteella on varjostuksen vuoksi niukkaa ja puuttuu paikoin lähes kokonaan. Niukkaan aluskasvillisuuden lajistoon kuuluu mustikka, metsäkorte, oravanmarja sekä metsäalvejuuri. Rinteeseen noustessa puusto muuttuu nuoremaksi ja kuusten joukossa esiintyy myös mäntyä. Pensaskeroksen lajistoon kuuluu katajaa. Alue on kauttaaltaan puustoinen ja paikoin kallioinen. Lohkon eteläosassa on puustoinen kallioalue, jossa avokalliota on niukasti. Kallion eteläreunalla kasvaa melko näyttävä katajapensas. Kallio on sammal- ja jäkäläkasvuston peittämää eikä kallioketoja alueella esiinny. Kohde täyttää kuitenkin määritelmän Metsälain 10 § mukaisesta erityisen tärkeästä elinympäristöstä. Alueen putkilokasvilajistoon kuuluu mm. ahosuolaheinä, metsälauha, lampaannata (*Festuca ovina*) sekä kalliohatikka (*Spergula morisonii*). Muusta lajistosta mainittakoon kalliolla esiintyvä ruskonahkajäkälä (*Peltigera rufescens*) kasvusto. Kallioalueen jälkeen alueen eteläosa on nuorta mäntytaimikkoa. Aivan talon pihapiirin ympärillä on nuorta sekametsää, jossa esiintyy hieman varttuneempia rauduskoivuja. Lohkon eteläreunalla on viljelykäytössä oleva pelto. Lohkon poikki kulkee voimalinja.

Lohko 11

Valtatien ja paikallisteiden rajaama alue. Alueella on viljelykäytössä olevaa peltoa. Kohde on hyvin kulttuurivaikutteinen ja täysin ihmisen muokkaama. Alueella on pienialaisia puustoisia pensaikkoja ja reunusmetsiä. Kohteella ei kuitenkaan esiinny vaateliasta putkilokasvilajistoa eikä alueella ole merkittäviä luontoarvoja. Alueen poikki kulkee voimalinja.



Lohkon 9 harvennettua männikköä



5. Liito-oravan uhanalaisuus ja suojelustatus

Liito-orava (*Pteromys volans*) kuuluu EU:n Luontodirektiivin liitteen IV lajeihin ja on siten erityisesti suojeltu laji koko EU:n alueella. Kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2001) laji kuuluu luokkaan vaarantuneet (VU). Suomen liito-oravapopulaation kokoa on vaikea tarkasti selvittää, mutta seurantalukemusten perusteella laji näyttää taantuneen viimeisen vuosikymmenen aikana jopa 30 %. Liito-oravan suojelustatus on vahva, sillä Luontodirektiivin 12 artiklan I kohta edellyttää, että lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei hävitetä eikä heikennetä. Alueellinen ympäristökeskus voi kuitenkin myöntää poikkeusluvan, mikäli lajin suojelutaso säilyy suotuisana.

5.1. Aineisto ja menetelmät

Ojalanmäen alueelle tehty liito-oravaselvitys toteutettiin jätöshavaintomenetelmää käyttäen. Inventointialueelle tehtiin maastokäynti 11.5.2010. Maastokäynnillä haettiin liito-oravan jätöksiä, virtsamerkkejä ja syönnöksiä koko inventointialueelta. Inventointialue kuljettiin systemaattisesti läpi jalkaisin ja kaikkien suurimpien lehtipuiden tyvet tarkastettiin jätösten löytämiseksi. Myös lahopuiden ja suurimpien kuusten tyvet tarkastettiin systemaattisesti. Eri-tyishuomio kiinnitettiin haapavaltaisiin kohteisiin ja kolopuihin, joita alueilla oli kuitenkin niukasti. Jätösten lisäksi haettiin liito-oravan virtsamerkkejä, joita tavataan yleensä suurten puisten tyvillä. Voimakas virtsa tappaa haapojen epifyyttijäkälä ja värjää sammat keltaiseksi. Suurten lehtipuiden alta haettiin myös lajin syönnöksiä, joita kertyy suosituimpien ravintopuiden alapuolelle.

Ennen maastoinventointia selvitettiin onko alueelta olemassa aiemmin julkaistua luontotietoa. Forssan kaupungin pohjoisosassa sijaitsevalta Konikallion alueelta on tehty useitakin liito-oravaselvityksiä liittyen alueen kiistanalaiseen maa-ainesten ottolupaun. Koko Forssan kaupungin alueen kattavaa liito-oravaselvitystä ei ole tehty. Inventointialueelta ei ole olemassa aiemmin julkaistuja liito-oravahavaintoja. Forssan kaupungin eteläosassa Tammelan kunnan puolella olevalla Torronsuon kansallispuiston alueella on elinvoimaisia liito-oravan



Liito-orava



elinpiirejä. Nyt inventoidulta alueelta kansallispuistoon on kuitenkin matkaa, eikä nyt inventoidulla alueella ole merkitystä lajille viherkäytävänä. Suomen Ympäristökeskuksen Hertta-rekisterissä on liito-oravahavainto Forssan Talsoilan kaupunginosassa, jota ei kuitenkaan ole viime vuosina vahvistettu. Kohde sijaitsee aivan asutuksen keskellä ja melko lähellä nyt inventoitua aluetta. Selvityksen maastotöistä vastasivat ja raportin kirjoittivat FM, biologi Jyrki Oja ja Satu Oja Suomen Luontotieto Oy:stä. Raportin taittoi Eija Rauhala (Tmi Eija Rauhala).

5.2. Tutkimusalue ja tulokset

Koko inventointialue on pääosin talouskäytössä olevaa metsää ja alueella on tehty runsaasti metsänkäsittelytoimenpiteitä kuten harvennushakkuita ja avohakkuita. Alueen ulkopuolella on tehty myös laajoja hakkuita. Lohkon 2 alueella Tampereentien länsipuolella on pienialainen liito-oravalle soveltuva metsäkuvio. Kohteella on kookkaita haapoja ja hieman varttuneempia kuusia suojaupiksi. Alueella on kuitenkin niukasti lahoppuuta, lähinnä hakkuutahteiden muodossa ja kolopuut puuttuvat lähes kokonaan. Puiden tyvet tutkittiin tarkasti ruokailujälkien ja virtsamerkkien löytämiseksi, mutta mitään havaintoa lajista ei tehty. Lohkon 6 alueella oleva pienialainen sekametsäkuvio pellon reunalla saattaisi soveltua liito-oravan elinympäristöksi, mutta mitään merkkejä liito-oravan esiintymisestä alueella ei maastokäynnin yhteydessä kuitenkaan tehty. Kohteet ovat pienialaisia eikä niillä ole merkitystä liito-oravan potentiaalisena elinympäristönä.

6. Pesimälinnustonselvitys

Koko inventointialueelta ei tehty kaikkia lajeja koskevaa pesimälinnustonselvitystä, mutta mahdollinen vaateliaampi tai uhanalainen pesimälajisto selvitettiin kahden käyntikerran kartoituskäytännöllä (Koskimies 1988). Ensimmäinen laskentakierros tehtiin 11.5. ja toinen 12.6.2010. Selvityksessä etsittiin systemaattisesti EU:n Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajeja ja kansallisessa uhanalaisuusselvityksessä (Rassi ym. 2002) mainittuja pesimälajeja koko inventointialueelta. Koska inventoinnin tarkoituksena oli selvittää mahdollisen uhanalaisen tai vähälukuisen linnuston esiintyminen ei peruslinnustoa huomioitu laskennoissa. Tästä syystä myös linnuston tiheyttä ei laskettu. Pääosa alueen pesimälinnustosta on metsien peruslajistoa sekä asutuksen reunamien lajistoa.

Alueella ei havaittu pysyvän pesän rakentavien petolintujen kuten kanahaukan pesiä, mutta Tampereentien itäpuolella lohkon 5 metsäalueella on kanahaukan reviiiri. Laji havaittiin saalistavana alueella. Pikkujyrsijäkannoista riippuvaisten petolintujen ja varsinkin pöllöjen osalta laskentavuosi oli huono, koska koko Etelä-Suomessa pikkujyrsijäkannat olivat heikot. Vaikka Ojalanmäen alueella ei ole erityisen vanhaa metsää, on alueella kuitenkin muutamia hieman varttuneempia metsäkuvioita. Hyvinä myyrävuosia alueen pesimälinnustoon saattaisi kuulua ainakin helmipöllö ja viirupöllö. Kuitenkin kolopuiden vähäisyys heikentää lajien pesintää alueella.

6.1. Alueella pesivät Lintudirektiivin liitteen I pesimälajit

Pyy (Bonasa bonasia) 3 paria

Alueella havaitut pyyt löytyivät lohkojen 3 ja 8 alueelta. Kaikki havainnot olivat poikuehavaintoja eli inventointialueella pesii varmuudella kolme pyyparia. Pyy viihtyy nuorissa sekametsissä ja sille erityisen suosittuja elinympäristöjä ovat kuusta ja harmaaleppää kasvavat sekametsäkuviot. Pyy karttaa tiheää asutusta ja sen tiedetään häviävän nopeasti asutuksen tieltä. Syynä tähän on lajin häiriöherkkyys pesintävaiheessa sekä kotikissat, joille pyypoikue on helppoa riistaa. Havainnot lajista tehtiin hieman varttuneemmilla metsäkuvioilla.



Palokärki (Dryocopus martius) 1 Pari

Palokärki havaittiin lohkolta 9, mutta pesintää ei varmistettu alueella. Laji havaittiin lohkon eteläosassa ja kohteella oli selvästi havaittavissa palokärjen ruokailujälkiä. Palokärjen reviiri on tavallisesti useiden neliökilometrien laajuinen ja emot liikkuvat pesimäaikaan kaukanakin pesäkololta.

6.2 Alueella pesivät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Rassi ym. 2001) mainitut lintulajit

Tiltalti (Phylloscopus collybita) 2 paria

Kansallisessa uhanalaistarkastelussa vaarantuneihin (VU) lintulajeihin luettava tiltalti pesii inventointialueella lohkolta 4 ja lohkolta 10. Kummallakin alueella havaittiin yksi laulava koiras. Laji suosii varttuneita kuusimetsiä ja sen reviiri on pienikokoiseksi linnuksi poikkeuksellisen suuri, jopa yli 10 ha. Tiltaltin pesinnän varmistaminen on vaikeaa, sillä osa laulavista koiraista on pesimättömiä.

Pensastasku (Saxicola rubetra) 2 paria

Pensastasku kuuluu kansallisessa uhanalaistarkastelussa silmälläpidettäviin (NT) lintulajeihin. Laji on kärsinyt maaseutu ympäristön yksipuolistumisesta ja erityisesti oijen salaojitus on vähentänyt lajille sopivaa elinympäristöä. Laji havaittiin lohkon 5 peltoalueella sekä lohkon 6 pellonreunalla. Todennäköisesti laji pesii alueilla.

7. Yhteenveto

Nyt inventoidulla Ojalanmäen osayleiskaava-alueella ei ole Luonnonsuojelulain 29§:n mukaisia suojeltavia luontotyyppisiä ja jalopuut puuttuvat alueelta lähes kokonaan, lukuun ottamatta muutamia taimia sekä pihapiirejä joita ei inventoitu. Lakkikallion alue sekä lohkon 10 eteläosassa sijaitseva kallioalue täyttävät Metsälain 10§:n mukaisen määritelmän erityisen arvokkaasta elinympäristöstä. Osayleiskaava-alueella olevat kallioid ovat pääosin puustoisia, eivätkä ne täytä Metsälain määritelmiä erityisen arvokkaasta elinympäristöstä. Päätöksen Metsälakikohteista tekee alueellinen Metsäkeskus. Vesilain (Vesilaki 1961/264 15a§ ja 17a§) tarkoittamia suojeltavia pienvesiä ei alueella ole. Alueella ei ole myöskään perinnebiotooppeja eikä perinnemaisemakohteita. Suurin osa alueen metsistä on talouskäytössä eikä alueella ole vanhan metsän kuvioita. Suot puuttuvat alueelta kokonaan.

Osayleiskaava-alueella pesii tai havaittiin 2 EU:n Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajia, pyy ja palokärki sekä kansallisessa uhanalaisluokituksessa mainituista lintulajeista tiltalti ja pensastasku. Kumpikin pesii alueella 2 parin voimin. Tiltalti pesii lohkoilla 4 ja 10 sekä pensastasku lohkolta 5 ja lohkolta 6. Ojalanmäen osayleiskaava-alueella ei esiinny liito-oravia, eikä kohteella ole merkitystä liito-oravan potentiaalisena elinympäristönä. Alueella ei havaittu muitakaan Luontodirektiivin liitteen IV lajeja. Alueen maankäyttöä suunniteltaessa tulisi huomioida Lakkikallion alue jo maisemallisestikin merkittävänä kohteena ja kohde tulisi jättää rakentamisen ulkopuolelle. Muuten alueen rakentaminen ei uhkaa merkittäviä luontoarvoja.



8. Lähteet ja kirjallisuus

- Finnlund, M; 1986. Havaintoja liito-oravan kiimaleikeistä. Siipipeili 6 (1): 28-30
- Hanski Ilpo K, 1998: Home ranges and habitat use in the declining flying squirrel, *Pteromys volans*, in managed forests. *Wildlife biology* 4: 33–46.
- Hanski Ilpo K, 2001: Liito-oravan biologia ja suojelu Suomessa s 13. Suomen ympäristö 459.
- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T., Uotila, P. 1998: Retkeilykasvio- Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo. Helsinki.
- Koskimies, P. & Väisänen, R.A. 1988: Linnustonseurannan havainnointiohjeet (2. painos). Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. (1998). Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: Suuri Pohjolan kasvio
- Mäkelä Antero, 1996: Liito-oravan ravintokohteet eri vuodenaikoina ulosteanalyysin perusteella. WWF – raportti nro 8.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000: Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje: Suomen ympäristökeskus, Helsinki 128 s.
- Ranta, H. 2004: Suomen Ympäristölainsäädäntö 2004. Talentum Media Oy. Helsinki 2004.
- Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001: Suomen lajien uhanalaisuus 2000.-Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus
- Ryttäri, T. & Kettunen, T. 1997: Uhanalaiset kasvimme. – Suomen Ympäristökeskus. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.
- Vesa Selonen, Ilpo K. Hanski & Paul Stevens, 2001; Space use of the Siberian flying squirrel, *Pteromys volans*, in fragmented forest landscapes. *Ecography* 24: 588–600.



9. Liitteet

- Karttaliite. Lohkokartta

